

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

EXPERIENCE OF TRAINING OF MILITARY PERSONNEL IN FOREIGN MILITARY FORCES TO PROFESSIONAL INTERACTION

У статті порушено проблему формування готовності майбутніх фахівців збройних сил і правоохоронних формувань до професійної взаємодії. Проаналізовано досвід формування зазначеної готовності в арміях країн Західної Європи та США. Представлено результати досліджень виховної та навчальної систем у професійній підготовці військовослужбовців армії зарубіжних країн щодо формування готовності до професійної взаємодії. Здійснено порівняльний аналіз особливостей процесу формування готовності до професійної взаємодії у збройних силах розвинутих країн.

Ключові слова: професійна взаємодія, збройні сили, військовослужбовці, зарубіжні країни.

В статье затронута проблема формирования готовности будущих специалистов вооруженных сил и правоохранительных формирований к профессиональному взаимодействию. Проанализирован опыт формирования указанной готовности в армиях стран Западной Европы и США. Представлены результаты исследований воспитательной и учебной систем в профессиональной подготовке военнослужащих

армий зарубежных стран по формированию готовности к профессиональному взаимодействию. Осуществлен сравнительный анализ особенностей процесса формирования готовности к профессиональному взаимодействию в вооруженных силах развитых стран.

Ключевые слова: профессиональное взаимодействие, вооруженные силы, военнослужащие, зарубежные страны.

The article raises the problem of forming the readiness of future specialists of the armed forces and law enforcement units for professional interaction. The experience of formation of the specified readiness in the armies of the countries of Western Europe and the USA has been analysed. The results of researches of educational and educational systems in the training of military servicemen of foreign countries' armies regarding the formation of readiness for professional interaction are presented. A comparative analysis of the peculiarities of the process of formation of readiness for professional interaction in the armed forces of developed countries was carried out.

Key words: professional interaction, armed forces, servicemen, foreign countries.

УДК 378:141:371.134(043.3):355

Тушко К.Ю.,

канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки
та соціально-економічних дисциплін
Національної академії
Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Масштабна розбудова суверенної української держави, позитивна динаміка соціально-економічних і культурних трансформацій, що відбуваються за умов активної реалізації Україною західної цивілізаційної моделі, актуалізують проблему забезпечення високого рівня професійної взаємодії в усіх її соціальних інститутах. Водночас євроінтеграційні процеси у сфері сектору оборони та безпеки вимагають аналізу якості професійної підготовки фахівців правоохоронних структур.

Зазначені вище фактори спонукають до формування нового розуміння сутності компетентних майбутніх фахівців, зокрема фахівців прикордонного відомства України.

Ефективність функціонування прикордонної служби залежить від того, наскільки компетентно та професійно її представники вміють встановлювати професійні відносини з колегами по службі, з мешканцями прикордоння, з громадянами різних країн світу тощо.

Метою запропонованої доповіді є аналіз зарубіжного досвіду підготовки військовослужбовців розвинених країн світу до професійної взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Узагальнений аналіз запропонованої проблеми засвідчив наявність наукових публікацій, монографій, дисертаційних досліджень, присвячених її значущості та багатогранності. Проблема підго-

товки майбутніх фахівців до професійної взаємодії як необхідної умови їх результативної професійної діяльності та професійного розвитку досліджувалася таким науковцями, як С. Амеліна [1], О. Балан [2], С. Барсукова [3], А. Большакова [4], С. Дмитриченко [5], В. Семиченко [8] та ін.

Виклад основного матеріалу. Проблема удосконалення змісту професійної підготовки військовослужбовців є нині надзвичайно актуальною. Для України ця актуальність зумовлена проведенням воєнних дій на її східних територіях.

Зважаючи на сучасні ризики у військовій сфері не лише в Україні, а й у всьому світі, визначення змісту і завдань процесу підготовки військового фахівця вимагає комплексного та системного підходів.

Світова практика щодо вирішення зазначеної вище проблеми враховує певні фактори:

- воєнно-політичні інтереси держави;
- сучасні вимоги воєнної практики та громадськості до фахівців;
- досягнення у педагогічній і психологічній науковій галузях;
- різновиди способів комплектування збройних сил особовим складом;
- зміст та особливості воєнно-професійної підготовки особового складу тощо.

Перераховані фактори тісно взаємопов'язані зі змінами, що мають місце у глобальній воєнній

сфері, геополітичній ситуації, геостратегічному середовищі, у сучасному секторі національної безпеки, у підготовці військових спеціалістів.

Українській системі професійної підготовки майбутніх фахівців збройних сил і правоохоронних структур притаманні консервативність і традиційність, що полягають у формуванні умінь організовувати бойові дії усіх різновидів, усестороннє забезпечення військовослужбовців, повсякденну діяльність тощо.

Водночас недостатня увага приділяється таким проблемам, як емоційний стан особового складу, сприйняття особливостей особистості військовослужбовця, налагодження професійної взаємодії.

Досвід збройних сил зарубіжних країн свідчить про те, що відповідні військові організації усвідомлюють проблеми демографічного характеру, високий рівень конкуренції з цивільними організаціями та намагаються використовувати досягнення в інформаційних технологіях. Все це провокує зміну ролі збройних сил і правоохоронних формувань за сучасних умов і формулює нові вимоги до професійної підготовки особового складу [10].

Слід зауважити, що з-поміж вимог до особистості військовослужбовця у збройних силах зарубіжних країн, як-то: підпорядкування та дотримання субординації, вміння працювати в команді, аналітичний склад розуму, вміння брати на себе роль лідера тощо, простежуються вимоги до професійної взаємодії.

Професійна взаємодія виступає як покращення й адаптація військовослужбовців до професійної діяльності. Таким чином, професійна підготовка майбутніх фахівців збройних сил або правоохоронних формувань повинна передбачати систему організаційно-педагогічних заходів щодо формування в них готовності до професійної взаємодії.

У Західній Європі гарантом безпеки виступає нині Північноатлантичний альянс, а тому виховання та морально-психологічна підготовки військовослужбовців у закладах вищої освіти відбувається за єдиним зразком. Водночас армії країн-учасниць блоку НАТО особливості такої підготовки реалізують за власними нормативно-правовими актами [10].

Загалом професійна підготовка воєнних кадрів у збройних силах Великої Британії, Німеччини та Франції характеризується цілеспрямованістю й організованістю, у ній виділяють навчальну та виховну підсистеми.

Виховна система передбачає мету та завдання виховання, суб'єкт-об'єктну структуру, зміст, форми, методи та засоби виховання, результат, контроль і коригування виховного процесу. Термін «виховна система» в збройних силах Західної Європи є тотожним таким категоріям, як «формування воєнних цінностей», «формування морального духу» тощо. У змісті цієї системи виокрем-

люють релігійне, патріотичне, правове, фізичне, духовне виховання. Специфіка згаданого вище змісту зумовлюється відмінностями історичних традицій, місцем армії у суспільстві тощо.

До прикладу, у Франції збройні сили мають назву «інституту демократичного виховання». За результатами соціологічних досліджень, служба у збройних силах є престижною, оскільки вони забезпечують стабільність стану суспільства [6].

Щодо формування готовності до професійної взаємодії, то у французькій армії величезна увага приділяється формуванню професійної та особистої відповідальності, вмінню приймати рішення та відповідати за них.

Змістом основних виховних і навчальних ідей збройних сил Великої Британії є налагодження партнерських зв'язків із союзниками, виконання «особливої місії» у Західній Європі, миротворча роль збройних сил, формування корпоративного духу. Особливістю професійної підготовки військовослужбовців у Великій Британії є наявність програми «реалістичного навчання» [7].

Щодо навчальної системи, то в армії Франції практикується курсова підготовка навчання військовослужбовців за активної участі фахівців цивільної сфери. Армія Німеччини активно практикує впровадження технологій адаптації майбутніх військовослужбовців до умов сучасних збройних конфліктів.

Щодо Сполучених Штатів Америки, то серед сучасних вимог до виховання майбутніх військовослужбовців введено технологію підготовки «воєнного лідера». У здійсненні підготовки фахівців армії США перебачено реалізацією таких цілей, як формування воїна-громадянина, воїна-професіонала, готового постійно самовдосконалюватися. Велика увага приділяється етичному кодексу та нормам поведінки у військових колективах. У збройних силах США існує багаторівнева система навчальної підготовки, заочне навчання військовослужбовців, ротація викладацького складу тощо [9].

Узагальнено особливості формування готовності військовослужбовців в арміях зарубіжних країн до професійної взаємодії полягають у такому:

- формування твердження щодо виконання лідерських функцій лише професіоналами;
- підготовка до самостійної діяльності у формуванні професійно-особистісних якостей;
- наявність суворої послідовності в організації вивчення певних навчальних дисциплін;
- наявність взаємодії між військовою й університетською програмами навчання;
- визначення здібностей особистості та надання допомоги щодо їх удосконалення;
- навчання взаємодії з підрозділами та частинами армії тощо.

Таким чином, глобалізаційні проблеми та процеси регіоналізації вимагають переосмислення завдань військової сфери у кожній країні світу. Це впливає на зміну поглядів на професійну підготовку військовослужбовців, на штатно-організаційну структуру армій, врахування системного та комплексного підходів у розв'язанні пріоритетних завдань професійної підготовки майбутніх фахівців.

Висновки. Отже, налагодження професійної взаємодії або адекватна на таку пропозицію реакція дає змогу майбутнім офіцерам-прикордонникам інтенсифікувати та полегшено адаптуватися до професійної діяльності. У зв'язку з цим існує потреба формувати вміння та навички налагодження професійної взаємодії.

Таким чином, перспективним будуть дослідження, зміст яких розкриватиме педагогічні та психологічні аспекти формування професійної взаємодії майбутніх фахівців різних галузей.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Амеліна С.М. Теоретико-методичні основи формування культури професійного спілкування студентів вищих аграрних навчальних закладів : автореф. дис. ... док. пед. наук. Харків, 2008. 40 с.
2. Балан Е.Л. Дидактическое взаимодействие преподавателей и студентов как фактор оптимизации процесса обучения : дис. ... канд. пед. наук. Одесса, 1994. 173 с.
3. Барсукова С.А. Формирование опыта коммуникативного взаимодействия старших подростков средствами специального учебного предмета : дис. ... канд. пед. наук. Пенза, 2002. 178 с.
4. Большакова А.С. Формирование профессионального интереса у студентов-филологов к мультикультурному взаимодействию : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Саратов : Саратовский государственный университет имени Н.Г. Чернышевского, 2012. 22 с.
5. Дмитриченкова С.В. Формирование компетентности будущего специалиста в профессиональном взаимодействии : дис. ... канд. пед. наук. Саратов : Гос. ун-т имени Н.Г. Чернышевского, 2006. 234 с.
6. Дякин В. Всеобщая воинская повинность во Франции. *Зарубежное военное обозрение*. 1990. № 7. С. 10–12.
7. Мерзликин А.А. Система комплектования вооруженных сил Великобритании. Изд. ЗГВ. 1990. С. 6–7.
8. Семиченко В.А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека: модуль «Направленность». Киев : Миллениум, 2004. 521 с.
9. Система воспитания ВС США: современные тенденции ее развития. *Информационно-педагогический сборник*. Москва : ВЦСПЛИ, 1993. № 4 (7). С. 88–96.
10. Фильков С. Подготовка офицеров запаса в странах Западной Европы. *Зарубежное военное обозрение*. 1996. № 6.